

Kuvvet, Allah'ın kudretinin tecelisi ise, insanlardaki mevcut kuvveti nasıl bileceğiz? Yani insanlardaki mevcut kuvvet, yediğimiz gıdalardan oluşan bir enerji mi, yoksa sürekli tecceli halindeki Allah'ın kudretinin teccelisi midir?

Felsefenin hükmettiği fen ilimleri için maddi ve sebepler boyutunu inceliyor, sebeplerin arkasında hakiki anlamda iş gören Allah'ın kudretini göremiyorlar. Onlar o sebebe bir isim ve unvan takmakla işi çözdüklerini zannediyorlar. Halbuki isim ve unvan vermek, işin mahiyet ve hakikatini tam anlamı ile çözüp tanımlayamıyor.

Materyalist ve pozitivist felsefe bir türlü, kanun dedikleri şeyin arka cephesinde iş gören gerçek faili görmek istemiyor. Yani kanun dedikleri şeyin Allah'ın kudreti ile kaim ve onunla devam eden bir şey olduğunu anlamak istemiyorlar. **Kudret** ile **kanun** arasındaki kuvvetli bağı ve münasebeti koparıp, kanunu ya kendi kendine olan, ya tabiat dedikleri muhayyel bir şeye dayandırmaya çalışıyorlar.

Kainattaki bütün kanunlara, prensiplere, kurallara Allah'ın kudret sıfatının birer tecellisi, birer cilvesi nazarı ile bakabiliriz. İrade sıfatının arşı olan alem-i emirde kanunların emri yazıldıktan ve verildikten sonra, o emrin tatbik ve uygulamasını kudret sıfatı yapar.

Mesela, alem-i emirde suya kaldırma kuvveti, güneşe itme ve çekme kuvveti emir olarak verilir. Verilen bu emrin tatbik işini ise kudret sıfatı yapar.

Bir şeyin var olması için ille gözle görülür, elle tutulur olması gerekmiyor. Elle tutamadığımız, gözle göremediğimiz o kadar çok varlıklar vardır ki, hesaba sığmaz. Şimdi bunlar tutulmuyor ve görülüyor denilerek inkar mı edilecek. Halbuki fen ilimleri bunların varlığını kati olarak ispat ediyor. Demek varlık sadece şu maddi teraziye münhasır bir kavram değildir.

Allah'ın kudretinin görülememesinin diğer bir sebebi de mübaşeretisiz, yani temassız tecelli etmesindedir. Yani Allah'ın fiilleri ve icraatı bizim gibi temas ederek değildir. **"Ol der, oluverir"** emri ile yapıyor. Bu yüzden maddenin ardında somut ve elle tutulur bir kudret aramak yanlış olur.

Üstad Hazretleri bu hususa şöyle işaret eder:

“Fakat caizdir ki, herbir şeyin esas zannettikleri olan cezb, def, hareket, kuva gibi emirler, adetullahın kanunlarına birer isim olsun. Lakin kanun, kaidelikten tabiiliğe ve zihnilikten hariciliğe, itibariden

hakikate ve aletiyetten müessiriyete geçmemek şartıyla kabul ederiz."(1)

Suyun kaldırma işini kudret yapar, güneşin cisimleri çekme ve itme işlerini yapan da kudrettir, yerin cisimleri çekme işini de kudret yapar vs... Kudret nerede tecelli ederse, o tecelli ettiği işin adı ile anılır. Hepsinin gerçek faili kudrettir. İsimlendirme sonradan insanlar tarafından yapılıyor. Gıdalardan hasil olan enerji ile suyun kaldırma prensibi arasında aynı münasebet var. Su kaldırma gücünü nasıl kudret sıfatından alıyor ise, aynı şekilde gıdalar da enerjisini yine kudret sıfatından alıyorlar. Bunu diğer bilimsel tabirler, namlar için de kullanabiliriz.

Kanunlar ve sebepler, aslında Allah'ın ezeli iradesinin birer tecelli merkezleri ve tecelli uçlarıdır. Bu sebeple kanunların ve sebeplerin her an ayakta ve işler halde durmaları ezeli irade ve kudretin orada cari olması ile olur. Yani Allah ezeli iradesini ve kudretini çekti mi, ortada kanun ve sebep diye bir şey kalmaz. Hatta kanun ve sebepler adeta mücessem birer irade ve kudrettirler, denilebilir.

Kayyumiyet sırrı bu meseleye ışık tutar. Kainatta her şey Allah'ın isim ve sıfatları ile ayakta duruyor. İsim ve sıfatları ise Allah'ın ezeli irade sıfatı yönetiyor. Dolayısı ile her isim ve sıfatın zımında, yani gölgesinde ve arka planında irade sıfatı tecelli ile hükmediyor.

Kudret sıfatı **irade** sıfatından emir ve komut almadan kendi başına tecelli edemez. Demek kudretin girdiği her yere irade sıfatı da girip tecelli ediyor. Kudrete şahitlik eden her mevcudat aynı zamanda iradeye de şahitlik eder. Öyle ise **kainattaki bütün icraat ve işlerin hakiki faili ve icracısı, Allah'ın irade ve kudret sıfatıdır.**

Sebepler ve kanunlar aslında nispi ve izafi kavramlardır. Yani bunların icat etmek noktasından harici bir hakikatleri yoktur. Bunların belirgin ve bir isme tabi olması insanların zihni bir işlemidir. Yani insanlar Allah'ın iradesinin tecelli ettiği yerlere bir isim takmışlar.

Mesela, suyun kaldırma kuvveti aslında irade sıfatının orada sürekli tecelli etmesinin bir adıdır. Yoksa orada irade ve kudretten başka bir şey var da o idare ediyor, değildir. Orada işleri bizzat idare eden iradedir, o işlemi eyleme dönüştüren ise kudret sıfatıdır. İrade ve kudret sıfatları birlikte tecelli ediyorlar. Gafil ve sathi nazar sahipleri bu tecelliye göremedikleri için, orada insanların sonradan adlandırdıkları muhayyel ve mevhum kanunları müdebbir ve mürebbi zannediyorlar. Bu hüküm aynı şekilde her bir sebep için de geçerlidir. Yani kainatta olan biten bütün fiilleri ve icraatları ifa ve icat eden, bizzat Allah'ın irade ve kudret sıfatlarıdır.

Sebepler ve kanunlar sadece mecazen o fiile konu olurlar. İnsan kendi aleminde

elinden hiçbir işin gelmediğini gördüğü zaman, sonsuz kudretin varlığına intikal eder. Ben aciz isem, benim gibi olan eşim dostum ve arkadaşlarım da benim gibi acizdirler deyip, bütün işleri ve icraatları Allah'a verir, her şeyin arka cephesinde onun sonsuz kudretinin işlediğini müşahede eder.

Mesela, boğulmakta olan birisini kurtarmaya çalışan başka birisi, ne ile onu kurtarmaya çalışıyor? Onun kollarını ve bacaklarını hareket ettiren ve ona nefesi bahşeden Zat kim? Demek bizi falanca değil, falancanın vasıtası ile kurtaran Allah'tır. "Falanca benim karnımı doyurdu" derken de, aynı şekilde mecazen doyurdu denilir. Yoksa onu da beni de doyuran ve besleyen Allah'tan başkası değildir.

(1) bk. [Mesnevî-i Nuriye, Nokta](#)